

همه آنچه که در مدرسه تخصصی اتیسم تبریز می‌گذرد

با افزایش آگاهی جمعی از اختلال اوتیسم، تلاش‌ها برای ارائه خدمات تخصصی برای این طیف، افزایش یافت ...

ایسنا/آذربایجان شرقی با افزایش آگاهی جمعی از اختلال اوتیسم، تلاش‌ها برای ارائه خدمات تخصصی برای این طیف، افزایش یافت که ایجاد مدرسه تخصصی اوتیسم از آن جمله بود، مدرسه‌ای که ساخت آن در تبریز بیش از یک دهه است که کلید خورده؛ اما تا کنون به بهره‌برداری نرسیده است.

روند ساخت این مدرسه، در طول این مدت دستخوش تغییرات زیادی از جمله تغییر خیران و مشکل تامین آب شده و به طور حتم، آموزش تخصصی و ارائه خدمات آموزشی به این دانش‌آموزان، نیازمند همکاری بین بخشی است.

ایسنا در این گزارش با بازدید میدانی از مدرسه تخصصی اتیسم کنونی واقع در شهرک امام خمینی (ره) تبریز به همراه مدیرکل آموزش و پرورش و رئیس اداره آموزش و پرورش استثنائی آذربایجان شرقی، آخرین روند احداث مدرسه جدید و روند فعالیت‌های آموزشی در مدرسه تخصصی اتیسم را بررسی کرده و پای صحبت اولیای دانش‌آموزان می‌نشیند.

تفاوت این مدرسه با مدارس عادی از همان بدو ورود عیان می‌شود و در یک روز بارانی که ابرها سرشوخی را با شکوفه‌های بهاری باز کرده‌اند، وارد مدرسه‌ای می‌شویم که تکه کاغذ چسبانده شده بر روی درب ورودی آن توجهمان را جلب می‌کند با این محتوا: «من شهروندی متفاوت هستم، دستانم را بگیر تا با هم آینده بهتری بسازیم.»

وارد سالنی می‌شویم که دانش‌آموزان در حال بازی بوده و همچنان که میزبان برای خوشامدگویی آماده می‌شود، دانش‌آموزان در رفت و آمد و در حال تحرک هستند؛ اما حاضران در این بازدید به دلیل آشنایی با ماهیت این اختلال طیفی &ndash؛ رشدی، تذکری به دانش‌آموزان نمی‌دهند. اگر تنها یک ویژگی برای کار با مبتلایان به اختلال اتیسم لازم باشد، آن ویژگی حتما صبر زیاد است؛ صفتی که مادران و معلمان این دانش‌آموزان تا بی‌نهایت از آن برخوردار هستند و به معنای واقعی کلمه، عشق و ایثار را به زانو درآورده‌اند. معلمان هم دست کمی از مادران نداشته و کاملاً با ویژگی‌های رفتاری بچه‌ها آشنا هستند.

خانم سکینه رسول زاده، آموزگار استثنائی در این خصوص می‌گوید: ما بزرگ شدن بچه‌ها را به چشمان می‌بینیم و برای یاد دادن تنها یک حرف از حروف الفبا به قدری تلاش می‌کنیم که شاید وصف آن در کلمات ننگد و در بسیاری از موارد هم بازخوردی را که معلمان عادی می‌گیرند، دریافت نمی‌کنیم.

برنامه با قرائت قرآن توسط دانش‌آموزی شروع می‌شود که به گفته کادر آموزشی مدرسه، تحت آموزش قرار نگرفته و به طور خودآموز برخی آیات کوتاه و طولانی قرآن را حفظ کرده است، دانش‌آموزی که قصد دادن میکروفون به سخنرانان را ندارد و حین سخنرانی مدیرکل هم میکروفون را گرفته و دوباره قرآن می‌خواند و حاضران تا پایان قرائت صبر می‌کنند.

در ادامه خانم شیرین خیابانی، یکی از اولیای دانش‌آموزان به نمایندگی از مادرهای حاضر در بازدید، سفره دلش را باز می‌کند و از یک عمر قرنطینه در خانه تنها به دلیل داشتن فرزند مبتلا به اوتیسم می‌گوید، او خسته است، مانند تمام مادرانی که فرزند مبتلا به اتیسم دارند، از نگاه‌های معنی‌دار و حرف‌های شماتت‌بار دیگران به تنگ آمده و مطالبات برحقش را مطرح می‌کند:

"از مورد انتقاد قرار گرفتن به خاطر نشستن بچه‌ها در اتوبوسی که شلوغ است و بزرگترها سر پا هستند تا بی‌قراری در صف‌های طولانی مطب پزشکان و قضاوت دیگران مبنی بر اینکه ما حتی از تربیت بچه‌خودمان هم عاجز هستیم که بگذریم، باید بگویم که قرنطینه کوتاه مدت در دوران کرونا برای هیچ کدام از شماها قابل تحمل نبود؛ ولی ما یک عمر است که قرنطینه ایم. بچه‌های ما بیمار نیستند؛ بلکه متفاوت هستند. در جامعه ما یا نمی‌توانند و یا نمی‌خواهند تسهیلات لازم را که حق مسلم آنان است به بچه‌های اتیسمی بدهند، ما حق انتخاب نداریم و عادی‌ترین رویدادهای زندگی شما آرزوی ما است؛ شاید از نظر جسمی سی‌چهل ساله به نظر برسیم؛ اما روحمان هشتاد ساله است.

بسیاری از ما بیش از هشت سال دویده و هزینه‌های گزافی صرف کرده ایم تا فرزندان تنها یک بار کلمه «مادر» را به زبان بیاورد. بسیاری از متولیان امر آشنایی و آگاهی کافی در خصوص اختلال اتیسم را ندارند، آگاهسازی و اطلاع‌رسانی در این مورد باید به قدری باشد که اگر کسی هم می‌خواهد کمکی به این مدرسه و به این دانش‌آموزان کند، بداند چه چیزی برای این بچه‌ها مفید است. نیاز اول این بچه‌ها گفتار درمانی است، اما تامین هزینه‌های گزاف این خدمات از عهده هر کسی ساخته نبوده و گفتاردرمانی مدرسه کافی نیست و نیاز به حمایت بیشتر و تمرین و تکرار است."

نبود زمین و وسایل بازی متناسب با نیازهای دانش‌آموزان اتیسمی، نبود پزشک عمومی در مدرسه، هزینه‌های گزاف ایاب و ذهاب و عدم بضاعت مالی کافی بسیاری از خانواده‌ها برای بهره‌مندی از خدمات کاردرمانی و توانبخشی و گفتار درمانی از پررنگ‌ترین مشکلاتی است که خانواده مبتلایان به اوتیسم با آن دست و پنجه نرم می‌کنند و بخش زیادی از این مسائل نیازمند مشارکت

ارگان‌هایی مانند بهزیستی و شهرداری در کنار آموزش و پرورش است؛ چرا که جدا از وظایف مشخص بهزیستی در ارائه خدمات توانبخشی به این طیف، شهرداری‌ها موظف به پرداخت هزینه سرویس دانش‌آموزان استثنائی در چارچوب قانون هستند و این مصوبه با وجود پیش‌بینی شدن در قانون و مصوب شدن در شورای آموزش و پرورش استان، هنوز به طور کامل اجرایی نشده است.

در ادامه سری به بخش‌های مختلف مدرسه تخصصی اتیسم می‌زنیم، اتاق شن و اتاق حسی و کابین‌های یادگیری نشان می‌دهد معلمان و کادرمانگر مدرسه کاربلد و باتجربه هستند و آموزش و پرورش تا حد توان و به اندازه بودجه تخصیص یافته کمک حال این دانش‌آموزان شده و حل کردن بخشی از مشکلات مانند ایجاد زمین بازی مناسب بدون همکاری خیران و سایر بخش‌ها به این زودی امکان‌پذیر نیست.

اتاق شن، کاردرمانی و اتاق حسی

جواد نقی زاده، کاردرمانی را در این مدرسه بر عهده دارد و در بازدید از اتاق‌ها ما را همراهی می‌کند و هدف از ایجاد اتاق شن را تقویت حرکات حسی و حس لامسه دانش‌آموزان عنوان می‌کند. امکان ایجاد این اتاق به ظاهر ساده که رد پای دانش‌آموزان در آن به چشم می‌خورد، در منازل فراهم نبوده و بچه‌ها می‌توانند در این اتاق به بازی که نقش زیادی در رشد و ایجاد تعاملات اجتماعی آنان دارد، بپردازند، ایمنی اتاق شن نیز با تجهیزات ساده فراهم شده است.

اتاق بعدی، اتاق کاردرمانی با هدف آموزش مهارت‌های شناختی & رفتاری، توانبخشی مبتنی بر آموزش با بازی و تکنیک‌های خاص به دانش‌آموزان دارای مشکلات تعادلی و حرکتی با استفاده از تجهیزات و مدل‌های موجود است و دانش‌آموزان در این اتاق ارزیابی شده و هر روز پنج دانش‌آموز بر اساس اولویت بندی برای دریافت خدمات کاردرمانی به این اتاق مراجعه می‌کنند. به گفته کادرمانگر مدرسه تخصصی اتیسم تبریز، کودکان در سنین کم‌تر، آموزش‌پذیرتر هستند.

اتاق حسی این مدرسه طبق تجارب کاردرمانگری که دانش‌آموخته دانشگاه شهید بهشتی تهران است، در نوع خود بی‌نظیر بوده و بیش از ۲۰۰ میلیون برای تجهیز این اتاق هزینه شده است، این ابزارها برای دانش‌آموزان، جذابیت داشته و مبتنی بر فناوری و هوش مصنوعی هستند.

در ادامه بازدید چشممان به کلاس‌هایی می‌افتد که کابین بندی و با فلش‌های راهنما رنگ شده‌اند، به گفته خانم احمدی، مدیر مدرسه تخصصی طیف اتیسم تبریز، دانش‌آموزان در این مدل یادگیری که به روش TEACH معروف است، هر دانش‌آموز در کابین مخصوص به خود که عکس او هم به روی کابین چسبانده شده قرار گرفته و طبق برنامه شروع و پایان و مرحله به مرحله پیش می‌رود. آموزش تصویری برای این دانش‌آموزان ملموس‌تر است و در این روش مورد استفاده قرار می‌گیرد و دانش‌آموز دارای کمدهای مخصوص در کابین بوده و به حداقل رساندن یادگیری مشاهده‌ای یا همان تقلیدی از رفتارهای کلیشه‌ای یکدیگر نیز از دیگر اهداف استفاده از روش تیچ به شمار می‌آید.

ابتکارات و ایثار معلمان این مدرسه تمامی ندارد و در کلاس دیگری، کتابچه‌های دست‌ساز از حروف الفبا و شکل‌هایی برای تمامی حروف با استفاده از مقوا و کاغذ رنگی به عنوان دست‌ورزی و برای تقویت مهارت خواندن، نوشتن، ترکیب، کل و جزءخوانی و آموزش محتوای کتاب فارسی توسط آموزگار فاطمه دژبان طراحی شده است که نشان از صبر و حوصله فراوان و انگیزه و عشقی بی‌پایان دارد؛ این آموزگار، علت این کار را تاثیر بسزای آموزش بصری بر دانش‌آموزان مبتلا به اختلال رشدی و طیفی اتیسم می‌داند.

مسعود سعادت، مدیرکل آموزش و پرورش استان آذربایجان شرقی نیز در این بازدید با اشاره به وجود نزدیک به ۵۵ دانش‌آموز مبتلا به اختلال اوتیسم در استان آذربایجان شرقی، اظهار کرد: ۱۵ نفر از این دانش‌آموزان در شهرستان‌های استان و ۴۰ نفر نیز در تبریز هستند. از مشکلات مدارس استثنائی اطلاع داریم و تمامی تلاشمان بر این است تا مدرسه تخصصی اوتیسم نوساز با امکانات جدید در مرکز یاغچیان به زودی افتتاح شود؛ بخش زیادی از کارهای این پروژه آموزشی انجام و مقرر شده است تا سایر مشکلات نیز در اسرع وقت رفع شود تا بزودی شاهد کیفیت آموزشی خوب و شایسته برای این دانش‌آموزان باشیم.

وی در ادامه با اشاره به افزایش جذب نیروی انسانی در حوزه آموزش استثنائی، گفت: بزرگ‌ترین استخدام‌های تاریخ آموزش و پرورش در کل کشور در طول دو سال گذشته انجام گرفته است و سال قبل ۶۰ هزار نفر پذیرفته شده و امسال ۷۲ هزار نفر پذیرفته خواهند شد که آموزش استثنائی نیز، سهم قابل توجهی در آزمون‌های استخدامی دارند؛ ۲۵ هزار نفر در حوزه استثنائی جذب شده بودند که دو نفر از این تعداد به این مدرسه فرستاده شدند و این حداقل کاری است که می‌توان در این خصوص انجام داد. وزارت آموزش و پرورش، مصمم است با استخدام‌ها و تربیت نیروهای جدید، نیازهای مدارس اوتیسم را برطرف کند.

مدیرکل آموزش و پرورش استان آذربایجان شرقی گفت: برخی از مشکلات و مسائل این مدارس مانند تهیه کتاب، تجهیزات و ابزارهای آموزشی به سادگی قابل حل هستند و سایر مسائل نیز طی جلسه مشترک با اداره استثنائی، مدیریت و عوامل مرکز و مکاتبه با وزارتخانه، قابل حل و مباحثه هستند.

در ادامه توضیحات اصغر شفقانی، رئیس اداره آموزش و پرورش استثنائی آذربایجان شرقی را می خوانید: مدرسه اوتیسم استان حدود ۱۰ سال پیش در تبریز کلنگ زنی شد و ساخت آن را یک خیر بر عهده گرفت اما این خیر بنا به مشکلاتی از ادامه کار پشیمان شده و مدرسه را نیمه تمام رها کرد.

حدود دو سال پیش یک شرکت به عنوان خیر، ساخت این مدرسه بر عهده گرفت و تاکنون نیز روند آن ادامه دارد و عملیات تکمیل مدرسه نوساز اوتیسم پیش می رود. پروژه ساخت این مدرسه با چالش تامین آب مواجه شده و به خاطر این معضل به کندی پیش می رود. کارهای ساخت و ساز با کمک تانکر آب که توسط خود خیر تامین شده است، انجام می گیرد.

اکنون یک باب مدرسه اوتیسم با نام «پویش» در جاده سنتوی تبریز(محل شهرک امام(ره)) فعالیت می کند و ۴۰ نفر دانش آموز اوتیسمی در مقطع پیش دبستانی و ابتدایی در این مدرسه که یک ساختمان کهنه ساخت است، مشغول به تحصیل هستند. متأسفانه فضای فیزیکی این مدرسه چندان مناسب نیست.

شایان ذکر است؛ مدرسه تخصصی طیف اوتیسم دارای پنج دانش آموز دختر و ۳۵ دانش آموز پسر است و کلاس های این مدرسه به صورت چند پایه با ۱۰ کادر آموزشی مجرب در حال ارائه خدمات به دانش آموزان مبتلا به اختلال رشدی اوتیسم است.

اوتیسم یا درخودماندگی یک اختلال رشدی طیفی از خفیف تا شدید است که با نابهنجاری هایی در کارکردهای اجتماعی، زبان، ارتباط و رفتارها و یا علایق غیرعادی که ما در کودک مشاهده می کنیم همراه و در تمامی جنبه های تعامل کودک با دنیای اطراف او اثرگذار است.